

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XII., ST. 34 — CENA DIN 10.—

KRANJ, 5. MAJA 1959

Otvoritev tovarne „Niko“ Železniki

Pomembna pridobitev za Selško dolino

Železniki, 1. maja.

Deževno vreme danes ni zadržalo prebivalcev Železnikov in okolice ter številnih gostov, da ne bi prišli na svečano otvoritev novih prostorov tovarne „NIKO“ Železniki.

Takoj po deveti uri dopoldne so se pred novim poslopjem, okrašenim z zastavami in vencji, začeli zbirati ljudje. Otvoritvena svečanost se je začela ob 10. uri.

Predstavniki tovarne je pozdravil navzoče, med njimi tudi številne goste iz Ljubljane in Kranja. Otvoritvi so prisostvovali: član CK ZKS in predstavnik IS LRS Janez Hribar, predstavnik Izvršnega sveta LRS ing. Viktor Kotnik in ing. Ludvik Kremžar, sekretar Okrajnega odbora ZKJ Kranj tovariš Franc Popit, podpredsednik OLO Kranj tovariš Sveto Kobal, predsednik Občinskega ljudskega odbora Železniki tovariš Golia, predstavniki podjetij in organizacij v Selški dolini in tovariši, ki so sodelovali pri gradnji.

PREDSIEDNIK TITO NA NOVO-SADSKEM KMETIJSKEM SEJMU

V teh dneh je bil v Novem Sadu odprt mednarodni kmetijski sejem, ki se ga je ogledalo že nad sto tisoč obiskovalcev. Med prvimi ga je obiskal tudi predsednik republike Josip Broz-Tito, ki je nato povedal novinarjem, da je opazil veliko razliko med sedanjim mednarodnim sejmom kmetijstva in prireditvijo leta 1957. V nedeljo so na sejmu podelili tudi nagrade Zveze kmetijsko-gozdarskih zbornic Jugoslavije najboljšim domačim živinorejcem in kmetovalcem.

Proslavljanje 1. maja širom po domovini...

V BEOGRADU je na dan 1. maja metanko ob 20. uri zagorela rdeča baklja na poslojpu Doma sindikata in napovedala začetek tradicionalne proslave praznika dela v glavnem mestu naše dežele.

Sredi Beograda so odprli 1. maja razstavo fotografij o proslavah praznika dela v Jugoslaviji v zadnjih 40. letih.

V SARAJEVU so priredili v proslavo prvega maja mnogo kulturnih in športnih in zabavnih prireditvev. — Radio Sarajevo je priredil koncert ansamblov in solistov narodnih pesmi.

Tudi na Hrvaškem so svečano proslavili praznik dela 1. maj.

Ko je moški pevski zbor iz Železnikov zapel nekaj pesmi, je na govorniški oder stopil tovariš Janez Hribar, član CK ZKS in Izvršnega sveta LRS. V imenu podjetja in v svojem imenu je najprej vsem navzočim zaželel srečen 1. maj, nato pa je podal zgodovino industrije in delavskega gibanja v Železniki oziroma Selški dolini. Poudaril je, da nekdanja industrija v Selški dolini sploh ni bilo moč govoriti. Za ljudi v domačem kraju ni bilo zasluga. Le okoli 50 ljudi je prejemale za svoje delo skromne denarce v majhnih obrtnih zadrugah in v neurejenih trgovinah. Po osvoboditvi pa sta tu zrasla dva

»velikana«: NIKO Železniki in LIP Češnjica. Pa tudi ostale panoge gospodarstva so se začele močneje razvijati. S tem je preko 1000 ljudi v domačem kraju prišlo do zasluga. Proizvodi letih so iskani na domačem trgu, sloves pa je šel hitro tudi daleč po svetu. Precizni tehnični izdelki NIKA in najrazličnejši lesni izdelki LIP Češnjica romajo na dolgo pot preko Atlantskega oceana v Združene države Amerike in drugam.

Z rekonstrukcijo tovarne NIKO so pričeli leta 1953 in 1954. V tovarni je bilo leta 1950 zaposlenih 125 ljudi, leta 1951 že 140, leta 1952 147, leto pozneje 166 in leta 1954 že 234. Pri rekonstruk-

ciji so delavci veliko pripomogli s prostovoljnim delom. Do leta 1956 je bil izdelan investicijski program, ki je za rekonstrukcijo predvideval 244 milijonov dinarjev investicij. Februarja 1957 so generalni projekt predložili v »dobritev republiški revizijski komisiji, potem pa so takoj pričeli z gradnjo. Lani 1. junija je podjetje v novih prostorih že pričelo s poskusnim obratovanjem. Za dograditev so porabili znatno manj denarja kot je predvideval investicijski program — samo 66 milijonov 800 tisoč dinarjev.

Podjetje NIKO je zdaj postalo še pomembnejši činitelj v nadaljnjem razvoju Selške doline. V tovarni sta bila lani zaposlena 402 delavca, letos pa jih je že 433. Lani so ustvarili 419.336 tisoč dinarjev bruto produkta, plan za leto 1959 pa predvideva povečanje na 680 milijonov dinarjev. Z dograditvijo novega objekta ima tovarna tudi vse možnosti, da se uvrsti med pomembna izvozna podjetja.

Za tovarišem Hribarjem je govoril predsednik ObLO Železniki tovariš Golia, ki je poudaril pomembnost novega objekta za celotno prebivalstvo Selške doline, nato pa je direktorju tovarne NIKO tovarišu Žumru izročil Red dela II. stopnje, s katerim ga je ob letošnjem 1. maju za zasluge pri rekonstrukciji odlikoval predsednik republike tovariš Tito. Predsednik občine je celotnemu kolektivu tovarne izročil tudi priznanje tovariša Tita.

Otvoritvena svečanost je bila s tem zaključena. Sledil je ogled tovarne, ki je danes prav zaradi tega obratovala. Gostje in ostali udeleženci so si pod strokovnim vodstvom lahko ogledali izdelavo kaloriferjev, gospodinjskih mešalcev, preciznih laboratorijskih tehnic, sesalcev za prah in drugih kvalitetnih izdelkov tovarne NIKO.



Na Slamnkih nad Bohinjsko Belo je bilo v nedeljo, 3. maja, slovesno odkritje spominske plošče na Blaževi hiši. Kljub slabemu vremenu se je zbralo tokrat precej ljudi iz Bohinjske Bele, Bleda, Gorij. Med gosti je bil tudi ljudski poslanec Jože Rus. Sekretar Občinskega komiteja Franc Divjak je na slovesnosti govoril o pomenu aprilskega partijskega posvetovanja leta 1911., o razvoju dogodkov ob izbruhu vojne in o pomoči, ki so jo prebivalci Slamnkih nudili partizanom vsa vojna leta. V kulturnem sporedu sta sodelovala blejski moški pevski zbor in godba iz Gorij.

Pred sejo OLO Kranj o proizvodnosti dela in tarifni politiki

Na današnjem zasedanju Okrajnega ljudskega odbora Kranj razpravljajo o problemih zaposlovanja, proizvodnosti dela in tarifne politike.

V preteklem letu je bila produktivnost sicer večja kot v letu 1958, vendar ne v taki meri, kot je to predvideval družbeni plan. Bistveni vpliv na majhno povečanje produktivnosti je imelo nesorazmerno povečanje zaposlenih in poslabšanje koriščenja delovnega časa z ozirom na povečani obseg proizvodnje. — Primerjava ustvarjene skupne proizvodnje na zaposlenega delavca v industriji v letu 1958 izkazuje v primerjavi z letom 1957 povečanje za 2,5 odstotka. Vendar sta se lani dve tretjini novo zaposlenih delavcev v industriji uporabili za kritje izgub delovnega časa, ki so nastale zaradi povečanja letnih dopustov, zmanjšanja nadur in povečanja izgub delovnega časa zaradi bolezni. Lani je poraba delovnega časa na zaposlenega znašala povprečno le 2154 delovnih ur, kar je za 62 delovnih ur slabše kot leta 1957. Značilen je bil torej lani pojav, da se efektivne delovne ure niso povečale v istem razmerju kot število zaposlenih, ampak je povečanje efektivnih delovnih ur precej manjše.

Poročilo za sejo OLO tudi ugotavlja slabost tarifnih pravilnikov leta 1958, ki se kaže v tem, da so imeli značilnost obdobja, v katerem so nastali. Oblike stimulacij so bile še norme, premije in del plač nad tarifnimi postavkami. — Gospodarske organizacije so v mnogih primerih uporabljali norme kot regulator višine tarifnih postavk, ne pa učinka pri delu.

Tudi premije v letu 1957 in del plač iz dobička niso bile pravi odraz dejanskih uspehov gospodarskih organizacij, temveč rezultat finančnih instrumentov. Taki tarifni pravilniki zaradi neusklađenosti z novim sistemom delitve dohodka niso pospeševali stimulativnega nagrajevanja.

Akcije za pripravo novih tarifnih pravilnikov so se pričele že v začetku letošnjega leta, vendar gospodarske organizacije s pripravami še niso prišle tako daleč, da bi osnutek tarifnih pravilnikov lahko dale v razpravo kolektivno. — Nič boljše ni stanje z izdelavo tarifnih pravilnikov v gospodarskih organizacijah s področja kmetijstva, gostinstva in obrti. Poročilo ugotavlja, da je malo gospodarskih organizacij, ki s svojimi analizami predvidevajo povečanje osebnih dohodkov brez povečanja tarifnih postavk, temveč zaradi povečanja osebne dohodka in stimulativnejšega načina nagrajevanja po delovnih uspehih. Tu omenja poročilo predstavnika Gorenjskega predstavnika Škofja Loka, Inteksa Kranj in Planiko Kranj, ki so brez povečanja tarifnih postavk predvidevale povečanje osebnih dohodkov pod pogojem, da bodo uresničile svoje proizvodne plene. Ti pa ne predvidevajo samo povečanje obsega proizvodnje, temveč tudi povečanje produktivnosti in čistega dohodka. Vsaka od teh tovarn je našla svojstven način nagrajevanja, ki veže osebne dohodke posameznika na uspehe pri njegovem delu, kolektiv pa na skupen uspeh in ustvarjeni čist dohodek.

A. T.

SINDIKALNE DELEGACIJE
CILEA, ALZIRA IN URUGVAJA
V KRANJU

Kranj, 4. maja
Danes dopoldne so obiskale tovarno Iskra v Kranju sindikalne organizacije Alzira, Urugvaja in Cilea. Delegacije sta sprejela direktor podjetja Silvo Hrast in namestnik predsednika DS Julij Novljan. V več kot enournem pogovoru so razpravljali o proizvodnji, o življenjskem standardu delavcev, o stanovanjski problematiki, o tarifni politiki itd. Po razgovoru so si gostje ogledali še tovarno, potem pa nadaljevali pot naprej po Gorenjski.

M. Z.
Pred sejo Zveznega odbora SZDL
POLITIKA NA VASI

Danes bo v Beogradu 9. plenarna seja Zveznega odbora SZDL, ki bo obravnavala probleme socialistične politike na vasi. Podlaga za razpravo bo referat generalnega sekretarja SZDL Edvarda Kardeža, ki obravnava nekatera osnovna vprašanja socialistične preobrazbe vasi in sodobne kmetijske proizvodnje v naših pogojih. Zlasti podrobno so v referatu obdelane metode povezovanja socialističnega sektorja v kmetijstvu z delovnim kmetom preko raznih oblik socialistične kooperacije.



Po svečani otvoritvi so si gostje ogledali nove prostore tovarne „NIKO“ — Na desni sekretar OO ZKJ Franc Popit

V ZAGREBU so delavci tovarn odšli v kraje Hrvatske ter Bosne in Hercegovine, kjer se je začela ljudska vstaja. Blizu OROSLAV-LJA, pomembnega središča tekstilne industrije na Hrvaškem, so priredili svečano proslavo ob 30 letnici prve stavke.

Tudi v SKOPJU in drugih mestih Makedonije se je v četrtek pričela proslava 1. maja, ki se je je udeležilo na desetisoče prebivalcev.

Na Slovenskem so dali proslavi poseben poudarek v MURSKI SOBOTI, kjer je na velikem zborovanju govoril tov. Jože Vilfan.

REKORDNI OBISK POSTOJSKE JAME

Postojnsko jamo si je ogledalo 1. in 2. maja nad pet tisoč domačin in tujih turistov. Toliko jih ni bilo v Postojnski jami v dveh dneh še nikoli.

Uprava Postojnske jame pričakuje, da bo v poletni sezoni rekorden obisk zlasti, ker so nedavno obnovili tudi zgodovinski Predjamski grad blizu Postojne.

... IN V NAŠIH KRAJIH

Komaj so razobesili zastave in se veselili prvomajskih praznikov, se pripravili za izlete, nam je vreme že skaliho razpoloženo. Po hribovih je ostalo stotine nezakurjenih kresov in precej še nedokančanih odrov ob robovih gozdov. Mokre zastave so se lepše okoli drogov in streh.

V ŠKOFJI LOKI je bila centralna proslava v sredo 29. aprila. — Priredil jo je občinski sindikalni svet. Dan pred 1. majem so imeli proslavo tudi v Poljanah in v Retečah. Člani Gorenjske predstavnice so kljub slabemu vremenu obiskali Visoko v Poljanski dolini, člani kolektiva Pilarne v Retečah pa so šli v partizansko bolnišnico »Francja« pri Cerknem.

V KRANJU je večina proslav bila pred prazniki. Malone vsi delovni kolektivi so imeli lepe prireditve z zgodovinskimi opisi boja delavskega razreda skozi stoletja. — Zelo bogate kulturne programe so imeli ob teh proslavah v tovarnah »Sava« in »Iskra«. Večina prireditvev in izletov pa je preprečilo neprimerno vreme.

Najlepša svečanost v LESCAH je bila čista v tovarni Verig, ko so odkrili spominsko ploščo padlim delavcem v NOB. Tam je bila tudi svečana seja delavskega sveta. Svečane akademije so bile tudi v Radovljici, Begunjah in Kropi.

V BOHINJU so delavci česne stroke v nedeljo, 3. maja razvili svoj prapor. To je bila hkrati osrednja proslava v bohinskem kotu.

Tržičani, ki se vsako leto vesele skoraj tradicionalnega izleta v Podlublje, so letos zadostili svojim željam dan pozneje — vsoboto, 2. maja. Na iniciativo kolektiva Predstavnice je bilo tam lepo ljudsko rajanje.

naš razgovor

Vsi večji gostinski obrati uvajajo nagrajevanje po učinku

Pred občnim zborom Gostinske zbornice za okraj Kranj, ki je danes v Kazini na Bledu, smo postavili tajniku zbornice tovarišu Binetu Lebru in podpredsedniku tovarišu Jožetu Marklju nekaj vprašanj o najbolj aktualnih problemih gostinstva pri nas.

»Kako daleč ste v gostinstvu s pripravami za nagrajevanje po učinku?«

»Večja podjetja imajo nagrajevanje po učinku v glavnem že pripravljeno (na Bledu in v Kranju), problem pa je v manjših obratih, kjer imajo za to največ možnosti, pa najslabše kadre. Sicer pa je imelo 40% gostinskih obratov na Gorenjskem že lani nagrajevanje po učinku.«

»Kaj si obetate od izvajanja uredbe o prepovedi klanja telet?«

»Izboljšanja vsekakor ne! S tem bo namreč avtomatično odpadla dobava telečjega mesa, ki pa ga gostinski obrati zlasti v turistični sezoni ne morejo pogrešati.«

»Kako je s povečanjem gostinskih kapacitet?«

»Letos smo dobili večja investicijska sredstva iz republiških kreditov in smo začeli z bolj načrtnimi gradnjami in adaptacijami, ki pa bodo izvršene šele do konca letošnjega leta. Povečane gostinske kapacitete bodo torej prišle do izraza šele v letu 1960.«

»Kje so vzroki za pomanjkanje kadra v gostinstvu?«

»Naši kadri pogosto bežijo v industrijo. Tam imajo 8-urni delovni čas, proste nedelje in praznike in še višje tarifne postavke. To so glavni vzroki. Zdej pripravljamo občasne seminarje za priučevanje nekvalificiranih gostinskih delavcev. Ta kader pa je slab, razen tega pa še dobra polovica seminaristov redno odide v industrijo. Pričeli smo tudi z vključevanjem vajencev neposredno v gostinske obrate, s čemer upamo, da se bo problem kadra precej izboljšal.«

T.

PRED STALNO KONFERENCO MEST
Jutri, 6. maja bo v Opatju letna skupščina stalne konference mest Jugoslavije. Glavna tema na tem važnem zasedanju bodo občinski finančni problemi, gledani z vseh stališč današnje prakse. Istočasno bodo na osnovi poročil in razdo prave podane smernice in predlogi za uvajanje potrebnih sprememb, kako bi finančni organi komun bolje delali. Lokalni faktorji postajajo namreč vse važnejši nosilci ne samo gospodarskih, temveč tudi vseh ostalih oblik družbenega življenja.

Ob Tednu Rdečega križa

Letos poteka deset let, odkar so bile v Ženevi 12. avgusta 1949 sklenjene nove ženevske konvencije za zaščito vojnih žrtev. Prav tako poteka letos sto let od tistega dne, ko se je porodila misel o gibanju in organizaciji Rdečega križa. Na to idejo je prišel Henri Dunant, ko je videl, da ranjenci iz bitke pri Solferinu, ki je bila 24. junija 1859, umirajo brez kakršnekoli pomoči. Od 300.000 avstrijskih, francoskih in italijanskih vojakov, ki so se udeležili te krvave bitke, je bil vsak osmi ubit ali pa je nekoliko pozneje zaradi hudih ran umrl.

Jugoslovanski Rdeči križ je ko množična ljudska organizacija naslonil svoje delo na načelo najvišje humanosti, zato je med svoje najvažnejše naloge postavil boj za trajni mir na svetu, boj proti vsem, ki pripravljajo orožje za množično uničevanje civilnega prebivalstva, boj proti tistim, ki



HENRI DUNANT
ustanovitelj Rdečega križa

žele izzivati preplah, zmedo in strah pred vojno ter tako onemogočiti mirno izgradnjo in napredek mirolojubnih narodov.

Najvažnejša naloga Rdečega križa v okviru zdravstvenouvojnih dejavnosti je bila usposabljanje nižjih in pomožnih kadrov za zdravstveno službo, ki naj ob soodelovanju vseh članov organizacije in spriči novih načel v organizaciji zdravstvene službe v socialistični družbi postanejo eden odločilnih činiteljev za zdravstveni napredek. Na tečajih Rdečega križa so se usposabljali predvsem prostovoljni, pomožni in le v manjši meri nižji sanitarni kadri. V njih so se vzgajali zdravstveni aktivisti na vasi, tovarniški higieniki, otroške negovalke in aktivisti za prvo pomoč. Tečaji za prvo pomoč so se privrejali vsepovsod: po vaseh in mestih, po šolah in tovarnah, podjetjih in ustanovah, kjer naj bi se potem z njihovo pomočjo organizirala služba prve pomoči.

Število članstva v organizaciji RK stalno narašča. Danes šteje organizacija že preko 1.400.000 članov in skoraj 1.200.000 podmladkarjev. Novi kadri, ki pomagajo na vseh področjih zdravstvene in socialne dejavnosti, rastejo iz dneva v dan. Tečaje za žensko vaško mladino je končalo že 426.000 mladink, tečaje prve pomoči pa že 320.000 aktivistov Rdečega križa. Desettisoč žena je obiskovalo tečaje za nego bolnika v domači oskubi in za nego dojenčka. Tečaje za boj proti nalezljivim boleznim je končalo preko 30.000 aktivistov, v stotisoče pa gre število aktivistov, katerih naloga je dvigovanje higienske ravni naše države in čuvanje ljudskega zdravja.

Cejlonski obisk
v Iskri

V sredo, 29. aprila si je cejlonska gospodarska delegacija, ki se je več dni mudila pri nas in je imela v Beogradu razgovore z našimi zastopniki, ogledala tudi tovarno Iskra v Kranju in hidrocentrale v Medvodah. Gostje so se zanimali predvsem za proizvodnjo in organizacijske odnose v podjetju.

Izdaja CP »Gorenjski tisk«
— Urejanje uredniški odbor
— Direktor S. Beznik — Odgovorni urednik Vojko Novak — Tel. uredništva 475
— Uprave 397 — Tekoči račun pri Komunalni banki v Kranju 607-70-1-135 — Izdaja ob ponedeljkih in petkih — Letna naročnina 600 dinarjev, mesečna naročnina 50 dinarjev

S seje Zveznega izvršnega sveta

Nova sredstva za kmetijstvo

Pretekli torek je bila v Beogradu pod predsedstvom podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Mijalka Todorovića seja ZIS. Na njej so obravnavali in sprejeli poročila ZIS za leto 1958, ki ga bo ZIS poslal Zvezni ljudski skupščini, in več drugih predpisov in zakonov, ki bodo zelo pomembni za naš nadaljnji gospodarski in družbeni razvoj.

Orientalcijski program za razvoj proizvodnje črne metalurgije v prihodnjih 12 do 14 letih predvideva, spričo naglega razvoja gospodarstva in potrošnje jekla, da se bo proizvodnja jekla povečala od sedanje 1,1 milijon ton na približno 3,1 milijona ton.

Pomemben je sklep ZIS, da imajo ožji svoji vojaških vojnih invalidov od III. do VII. skupine — teh je pri nas precej — pravico do zdravstvene zaščite, če imajo razen invalidnine še invalidsko doklado. Če te doklade ne prejemajo, imajo pravico do zdravstvene zaščite samo otroci, ki prejemajo otroško doklado. Ožji svoji vojaških vojnih invalidov prve in druge skupine pa imajo pravico do zdravstvene zaščite brez teh omejitev. Za ožje svojce veljajo zakonski drug, ne glede na starost, in otroci, ki izpolnjujejo pogoje za priznanje pravice do družinske invalidnine.

Za nadaljnji razvoj kmetijske proizvodnje v Jugoslaviji bo velikega pomena odlok o programu in proračunu uporabe sred-

stev, predvidenih v zveznem proračunu za pospeševanje kmetijske proizvodnje. V letošnjem proračunu je razmeroma največ sredstev predvidenih za poljedelstvo, med drugim predvsem za setev pšenice in za strokovne ogleda, ki jih je treba opraviti za nadaljnje obravnavanje problemov v zvezi s povečanjem pridelka te kulture. To je pravzaprav nadaljevanje izpolnjevanja prej postavljenega večletnega programa, ki naj postopoma zagotovi naši državi dovolj doma pridelane pšenice. Za pospeševanje kmetijske proizvodnje predvideva letošnji zvezni proračun eno milijardo osem sto milijonov dinarjev.

ZIS je odobril tudi uporabo pet milijard dinarjev za geološko-rudarska raziskovalna dela. Ta bodo usmerjena predvsem na tiste surovine, ki so z gospodarskega vidika naši skupnosti najbolj potrebne — hkrati pa na tiste objekte, kjer bomo na podlagi geoloških raziskovanj in izsledkov dosedanjih raziskav najhitreje našli gospodarske rezerve mineralnih surovin.

ODLIKOVANJA NAJBOLJŠIM

Po nalogu predsednika republike so tudi ob letošnjem prazniku dela prejeli odlikovanja številni zaslužni delavci širom po naši domovini.

V našem okraju je prejelo odlikovanja 119 delavcev iz raznih področij dejavnosti.

Z Redom dela II. stopnje je bil odlikovan Niko Zumer v Železnikih in Ing. Milan Zeleznik iz tovarne Iskra v Kranju. Z Redom dela III. stopnje pa so bili odlikovani: Jože Kožuh, delovodja v tovarni Jelovica v Škofji Loki; Hazim Hadžiomerovič v tovarni BPT Tržič; Franc Medja in Lovro Zagar iz Tovarne verig v Lescah; Viktor Kosec, Iskra Kranj; Milka Kovač, Tiskalna Kranj; Franc Miklavčič iz tovarne IBI Kranj; Kerel Kravcar iz SAP podružnica Kranj in Miha Trojer iz Save Kranj. Isto odlikovanje so prejeli tudi Niko Bernard, Anton Dolenc, Niko Geusti, Franc Hiršfelder, Anton Markelj, Karol Nagode, Gregor Novak, Jože Pikon, Franc Plaslin, Anton Poločnik, Franc Pukl, Jože Ravnik, Jože Rozman, Andrej in Mihael Rutar, Alojz Štrumbelj in Jože Vrhovnik, vsi iz Železarne Jesenice. Z Medaljo dela pa je bilo odlikovanih 92 delavcev.

LJUDJE IN DOGODKI

Skrb človeštva

Nedavno so v britanskem parlamentu vnovič razpravljali o nevarnostih jedrskega izžarevanja. Britanski premier Macmillan je povedal, da so v živilih našli dvakrat več stroncija — škodljive snovi, ki jo povzročajo jedrske eksplozije — čeprav baje to še ni doseglo kritične meje, ki bi ogrozila življenjsko varnost. Ta hladna izjava pa vseeno ni pomirila javnosti. Tudi drugod po svetu znanstveniki zaskrbljeno merijo vsak dan količine radioaktivnih delcev v ozračju; svet pa se sprašuje, koliko je že ljudi prizadetih spričo povečanja teh snovi in kakšne bodo posledice, če bodo s poskusi nuklearnega orožja nadaljevali.

Celo Amerikanci, ki jim te skrbi doslej niso šle do žvega, so se lansko jesen prestrašili, ko so sovjetske eksplozije zanesle val radioaktivnih drobcov nad vso Severno Ameriko.

In med tem ko je že malone vsakemu preprostemu človeku očitno, da utegne nadaljevanje poskusnih jedrskih eksplozij res ogroziti zdravje in življenje človeštva in prihodnjih rodov, pa odgovorni državniki še vedno ne morejo najti razumnega izhoda — skupnega sporazuma o prenehanju jedrskih poskusov. Pogajanja v Ženevi, ki trajajo že več mesecev, doslej še niso obrodila uspeha. Zataknilo se je pri vprašanju nadzorstva. Tako je postalo še bolj očitno, da se morajo najodgovornejši državniki vselit skupaj za mizo in sporazum izreči veliko odlašev.

Prav to dai je ameriški pred-

sednik Eisenhower naslovil na sovjetsko vlado pismo, v katerem je spet — tik pred začetkom razgovorov med predstavnikoma Vzhoda in Zahoda — sprožil nerešeno vprašanje jedrskih eksplozij. Predlagal je, naj bi prenehali s poskusi pod vodo in v višini do 50 km.

Nekaj dni za tem je predsednik sovjetske vlade Hruščev odvrnil, da bi bilo bolje sporazumeti se o takojšnjem prenehanju vsakršnih poskusnih eksplozij. Stvar pa se je spet zataknila pri vprašanju, kako naj bi nadzrli prekinitev eksplozij in kako naj bi organizirali sistem, ki bi nemudoma odkril tistega, ki sporazum krši.

Zdi se, da smo spet v isti slepi ulici, odkoder že ves čas in tudi ženevskim razgovorom navkljub, še ni videti žarka upanja. Vendar je v obeh pismih le nekaj svetlih mest. Predvsem se oba državnika javno zavzemata za prenehanje škodljivih eksplozij. Čeprav je Eisenhower predlagal le omejeni sporazum, je 27. aprila ameriški predsednik objavil dodatno izjavo, v kateri pravi med drugim: »V nasprotju z vtisom, ki se dobi iz pisma gospoda Hruščeva, hočejo ZDA res popolno prepoved jedrskih poskusov.«

Takšno je mnenje tudi mnogih drugih vodilnih politikov. Eden prvakov opozicijskih laburistov v Veliki Britaniji Aneurin Bevan je te dni ponovil slovesno obveznost laburistične stranke, da bo takoj in enostransko ustavila jedrske poskuse, če se bo vrnila na oblast.

V prvomajski poslanici pa pra-



Kranj v prvomajski preobleki

naša kronika

JESENIŠKI ŽELEZARJI BODO OBIŠKALI RAVENSKE ŽELEZARJE

Železarna Jesenice praznuje letos 90-letnico svojega obstoja. Člani podjetja bodo organizirali obisk pri ravenških železarjih in jim pripravili kulturno prireditev.

PROSLAVE NA JESENICAH IN NA BLEDU

Člani Čufarjevega gledališča, Glasbene šole in jeseniške Svobode so organizirali za praznik OF, to je v ponedeljek, 27. aprila dve zelo uspešni proslavi. Nastopajoči so v besedi, pesmi in glasi prikazali revolucionarnost naših narodov v predaprilski Jugoslaviji, življenje med narodno osvobodilno vojno in po osvoboditvi in s programom osvetlili delovanje Partije ter važnost njene obletnice. — Tudi na Bledu sta bili v soboto, 25. aprila dve prireditvi v čast 40 letnice KPJ. Prvo je pripravil Občinski komitej, drugo pa mladina.

89 JESENIŠKIH ŽELEZARJEV ODLIKOVANIH

V klubskih prostorih Kazine je bila pred Praznikom dela velika slovesnost. Predsednik ObLO Jesenice France Treven je izročil ob navzočnosti predstavnikov Železarne Jesenice ter množičnih organizacij Jesenic 89 železarjem visoka odlikovanja. 17 odlikovancev je prejelo Red dela, 72 pa Medaljo dela.

SVEČANE PRVOMAJSKE PROSLAVE

V počastitev delavskega praznika 1. maja so na Jesenicah v Čufarjevem gledališču priredili pro-

slavo, ki so jo pripravili pevski zbori Svobode Jesenice, Javornik, Žirovnica in Hrušica ter gimnazijski pevski zbor.

Tudi na Golniku so za bolnike priredili proslavo v počastitev 1. maja. Program je izvajal pevski zbor »Enakost« iz Kranja in instrumentalni trio »Bardorfer« iz Ljubljane.

NALOGA: POVEČANJE ČLANSTVA

Pred nedavnim so imeli kranjski gimnazijski komunisti prvo konferenco osnovne celice ZKJ. V to celico so vključeni tudi nekateri člani Ekonomske srednje šole in IKS Kranj. Na letni konferenci, ki sta se je udeležila tudi predstavnik občinskega komiteja ZK Smilja Gostiša in ravnatelj kranjske gimnazije tovariš Miha Mohor, so mnogo govorili o vlogi mladincev-komunistov in o vključevanju novih članov v organizacijo — predvsem iz četrtil in tretjih letnikov. Nekaj predlogov že imajo!

KRANJSKI DIJAKI ZA PRVI MAJ

Na proslavi v počastitev 40. obletnice in 1. maja so kranjski dijaki uprizorili tudi odsko delo »Direktor Campa«. Delo, ki so ga pripravili skupno s profesorjem Pibernikom in ob podpori strokovnega vodstva, je bilo svojevrstno uprizorjeno in je popolnoma uspelo.

PABERKI PO SVETU

PRINCESA IN NJENA KLINIKA

Grace Kelly, znana filmska igralka, sedaj princesa v Monaku, je bila operirana na slepem črevesu. Casopisi so o tem veliko pisali. Princeca Grace je odšla v bolnico v Lausanne v Švici.

Prebivalci Monaka so to sprejeli z negotovanjem, ker je vladarica s tem pokazala nezaupanje do klinike v Monaku, ki je bila pred kratkim povečana za 800 milijonov frankov.

Bolnica nosi naslov — »Klinika princeze Grace«.

DVA BRATA

V francoskem departmanu Charente imata dve sosedni občini načelnika z istim priimkom — Andrieux. To ni nič čudno, ker sta brata.

Francoski zakon pa ne dopušča, da v isti občini oba kandidirata. Brata pa sta se takoj znašla. Eden je odšel v drugo občino, da tam postane načelnik.

PRESEDNIKOVA ZEMLJA

Število Francozov, ki »nosi« naslov predsednik, znaša 3 milijone. Če nekateri Francozi ne bi bili tako ambiciozni in če bi v istem času nosili kar več predsedniških naslovov, bi bil lahko vsak štirinajsti Francoz predsednik ne glede na starost in spol.

KAČE IN WISKY

Znani angleški novinar Muggerridge, ki je spremljal Mackmillana v Moskvo in je dopisnik največjega londonskega lista »Daily Mirror«, je zabeležil razgovor med Hruščevom in Mikojanom na sprejemu v britanski ambasadi.

Hruščov je sedel z Mackmillanom za mizo. Ko je vstopil Mikojan, mu je Hruščov s čašo v roki nazdravil: »Zdi se mi, da se že pozna. Poznam te po glasu. Kaj piješ? Whisky?«

»Kadar sem na Kitajskem jem kače, kadar sem v britanski ambasadi pijem whisky,« mu je odgovoril Mikojan.

MINISTRI NA DANSKEM

Kmet B. E. Thomassen je prepričan, da danska ministra za trgovino in poljedelstvo Philip in Kaupman sploh nimata pojma o problemih poljedelstva. Zato jima je poslal pismo z naslednjo vsebino:

»Vi — kakor vidim — ne poznate niti osnovnih stvari pri vodenju farme. Izvolite priti k meni, jaz vas čakam, da vas poučim. S seboj lahko privedete tudi ženo in otroke.«

Minister trgovine Philip je kmetu poslal telegram: »Hvala, pridem pojutrišnjem.« Minister za poljedelstvo Kaupmann pa je odgovoril: »Hvala, imam preveč dela v svojem resoru.«

MARTIN TOMAŽIČ

336 milijonov

ZA STANOVANJSKI SKLAD

Občinski ljudski odbor Jesenice je na svoji seji v sredo, 2. aprila razpravljala o pomembnih upravnogospodarskih vprašanjih ter o poročilih Sveta za telesno vzgojo in šport. Poleg odbornikov so se seje udeležili številni predstavniki telesnovzgojnih in športnih organizacij jeseniške občine.

Med drugim sta zboru imenovala nove člane upravnega odbora Komunalne banke na Jesenicah, upravnega odbora Zdravstvenega doma Jesenice, upravnega odbora Rešilne postaje Jesenice in izvršila še nekatere spremembe v nekaterih drugih komisijah in svetih. Na ločenih sejah sta sprejela tudi sklepe o ustanovitvi »Elektrotehničnega servisa« na Jesenicah, razdelila stanovanjski sklad za letošnja druga.

Po predračunu je predvideno, da bo letos okoli 336 milijonov dinarjev stanovanjskega sklada. Zbora sta odobrila predlog Sveta za gradnje in komunalne zadeve, ki določa, da se za gospodarske organizacije in ustanove s samostojnim financiranjem določi 44 odstotkov koriščenja sklada, politično teritorialne enote 30 odstotkov, komunalne naprave 29 odstotkov in za Stanovanjsko skupnost ter individualno gradnjo 6 odstotkov.

Nova stanovanja v Mošnjah

Po vojni se je sestav prebivalstva malokje tako spremenil kot v Mošnjah. Pred vojno so bile Mošnje pretežno kmečko naselje z majhnim številom delavstva, danes pa je v tej vasi delavstva okrog 80 odstotkov. Seveda se ta sprememba ne bi tako odražala pri samih domačinih, če se ne bi priselilo v ta kraj precej novih državljanov. S tem dotokom prebivalstva pa je nastal — danes povsod aktualen problem — občutno pomanjkanje stanovanj.

Da bi se krize v vasi rešili, je oblo Radovljica že leta 1957 raz-

Škodljiva motna voda Naglica in denar

v radovljiški občini

Pred dnevi se je v Kropi sestel odbor Vodovodne skupnosti za okolico. Končal se je tako kot je bilo pričakovati, namreč ob ugotovitvi, da sta v radovljiški občini dve vodovodni skupnosti in sicer v Kropi ter Radovljici; bili so mnenja, da je to negospodarsko in nesmotrno in da bi bilo moč le ob združitvi obeh organov uresničiti nujne potrebe v doglednem času itd.

Vsebinska take skupščine ni nič novega. O problemu pitne vode v vaseh desnem od Save, so začeli govoriti takoj po vojni. Zadnji dve leti pa so se ti razgovori začeli vse bolj usmerjati na razpravo o organizacijskih oblikah; o vprašanju dveh skupnosti v isti občini. V Kropi se je rodila želja po priključitvi k Radovljici. Toda do te združitve ni prišlo, ker so jo v Radovljici odklonili.

Kolkor je z ekonomske strani združitev koristna, naj bi presodili strokovnjaki. Verjetno pa je, da v občini ne bi našli opravičila za dva organa, da bi bile ob enotnem organizacijskem vodstvu lahko boljše izkoriščene zmogljivosti, smotnejše usmerjeni napor, bolj ekonomično izvedena razna dela in to

z manjšimi režijskimi stroški. Kropla na desnem bregu ima letno okroglo 5 milijonov dinarjev sredstev za te namene, levi breg pa približno štirikrat več. Toda združitve z enotnim vodstvom bi lahko pomenila izboljšanje operativne in administrativne službe tudi brez združevanja sredstev. Že sama pomoč občine s potrebnimi krediti za desni breg bi pomenila veliko pomoč.

Toda to je stvar gospodarstvenikov. Bolj zanimiva je politična stran tega spora. Reš je, da v zadnjem času razprava okrog združitve vodi v demobilizacijo samih ljudi. Namesto da bi govorili o lastnih možnostih in sredstvih za vodovod, se je vse zožilo na razna, škodljiva obtoževanja. Po vaseh desnega brega kažejo s prstom preko Save na Radovljico kot glavnega krivca za to, da še nimajo pitne vode. Na levem bregu pa obtožujejo nasprotno stran samogoltnih težej, ki jim hočejo odvzeti denar. Stvar gre čisto še dlje, in sicer na obtoževanje, kdo ustvarja več sredstev, kdo je prispeval več žrtev v NOB in podobno. Tudi nekatere škodljive kritike, češ, naj bi v Radovljici uklinili otroški vtrec, glasbeno šolo in podobno, kar je prišlo do izraza na predzadnjih zborih volivcev v nekaterih vaseh na desnem bregu, je bil plod trenj okrog vodovoda.

Stroški za vodovod v 20 ali 22 naseljih na levem bregu so predvideni na 17 do 20 milijonov dinarjev. Ta vsota je velika. Vprašanje pa je, kolkor je pravilno, da se lista stran, ki že ima vodovod odrače pomoči drugi strani v občini, ki tega še nimajo.

Gre za kmetijske predele, za ločena, oddaljena naselja, kjer bi bila napeljava predraga. Taka se posamezne pripombe v Radovljici. Pravilno pa bi bilo treba pojasniti ljudem. Po približnih predračunih bi bilo treba prikazati slehernemu kmetu, stanovalcu na teh področjih, koliko vse to velja. Dolež skupnosti bi se lahko razliko-

val po smotrnosti, po urbanističnih perspektivah, po deležu, ki ga posameznik daje skupnosti s svojo dejavnostjo itd.

Na tak način so v Trsteniku mobilizirali slehernega kmeta, da je dajal visoke prispevke, kopal jake in sodeloval pri gradnji. Podobno so naredili tudi v Skofji Loki.

Gre za to, da besede o vodovodu, ki jih slišimo na raznih sejah in sestankih tu pa tam po radovljiški občini, demobilizirajo lastne sile. Skodujejo enotnosti občanov, ne vodijo k iskanju notranjih rezerv in možnosti, kar je skrajno škodljivo, ne le za vprašanje vodovoda, marveč tudi za enotno reševanje mnogih drugih problemov občine.

K. Makuc



Sindikalni dom v Kranju med uređitvijo

Tarifni pravilniki v zadregi

Neupravičeno večanje tarifnih postavk - Gostinstvo čaka na Bled - Časa za dogovarjanje je bilo dovolj

V sredo, 29. aprila je bilo v sejni dvorani OLO v Kranju posvetovanje o pripravah za sestavljanje novih tarifnih pravilnikov in za izmenjav nekaterih izkušenj in stališč. Posvetovanja so se udeležili vodilni tovariši iz občinskih ljudskih odborov, sekretarji Občinskih komitejev ZK in predsedniki Občinskih sindikalnih svetov.

Najprej so predsedniki ObLO poročali o pripravah za sprejemanje in potrjevanje tarifnih pravilnikov v gospodarskih organizacijah, potem pa so razpravljali tudi o nekaterih zaključkih in priporočilih, ki jih bo danes sprejel OLO na svojem zasedanju. O predloženih zaključkih je popoldne razpravljala tudi Svet za delo pri OLO.

Ceprav so se pripravje za sestavljanje novih tarifnih pravilnikov začele dokaj zgodaj, je le malo gospodarskih organizacij, ki so že dale osnutke v razpravo kolektivom. Poročila so tudi pokazala, da občinski ljudski odbori, razen kranjskega, niso v zadostni meri ali pa skoraj nič sodelovali v akciji za pripravo tarifnih pravilnikov. Posebno počasi potekajo pripravljalni postopki in v nekaterih podjetjih jih še niso izvedli. Razprava je hkrati pokazala, da mnoge gospodarske organizacije pa tudi nekateri organi občinskih ljudskih odborov ne poznajo niti bistva letošnjih tarifnih postavk, enačijo jih kar s plačami.

Na splošno je čutili v podjetjih težnjo po neupravičenem večanju tarifnih postavk. Večina gospodarskih organizacij pojmuje sestav tarifnih pravilnikov tako, da je tre-

ba z večjimi tarifnimi postavkami zagotoviti večje osebne dohodke. Zlasti je to občutno v trgovini, obrti in tudi nekaterih večjih industrijskih podjetjih. V večini primerov nima to povišanje med 10 do 20 odstotki, v nekaterih primerih pa presega celo 30 odstotkov. Trgovsko podjetje »Manufaktura« v Radovljici je povečalo tarifne postavke za 33 odstotkov, »Kokra« v Kranju za 24,5, Komunalno podjetje v Skofji Loki za 32, »Plamen« v Kropi za 18 odstotkov itd. Pri takem zviševanju tarifnih postavk pa se ne vprašajo, s čim jih bodo krili. V trgovini je zlasti močna tendenca po linearnem zviševanju tarifnih postavk. Nekatera trgovska podjetja hočejo upravičiti večanje s prikazovanjem večjega prometa v lanskem letu, ki pa dejansko ni bil dosežen. Gostinska podjetja pa v glavnem spekulativno čakajo, kaj bo storil Bled. Nadejajo se, da bodo imeli tamkaj zaradi posebnih pogojev najvišje postavke, ki jih bodo potem povzeli po njihovih pravilnikih. Tudi v obrti je dovolj podobnih težej. Rok je bil 31. maj in do takrat bi morali biti pravilniki pripravljeni, ker jih sicer ne bodo mogli uveljavljati od 1. januarja dalje.

čeli preurejevati ceste Kranj-Zabnica, so na odcepu z glavne ceste kopali ovinek na enem, potem na drugem kraju, tako da ni nihče vedel, kje bo pravzaprav končno obveljalo. Veliko dela je šlo v nič.

Ko je bila to zimo beseda o potrebnih sredstvih za družbeni standard in druge investicije, je bilo precej govora tudi o dokončni ureditvi Sindikalnega doma v Kranju. Nihče se ni upiral temu načrtu, kajti vsakomur je jasno, da je ta dom v resnici potreben. Tudi v večletnih akcijah in celo s prostovoljnimi delom v prvih letih so mnogi ljudje dokazali, da so za ureditve tega doma. Toda nihče si ni pri ureditvi Sindikalnega doma predstavljal, da se bo to začelo z rušenjem pročelja. — V Kranju imamo že izkušnje, da so adaptacije stale več kot nova stavba. Tudi pri tem primeru, če je torej potreben toliki poseg začenši od samega pročelja, bi moralo kazalo pomisliti, če ne bi bilo bolje začasno pustiti to stavbo tako kot je in zgraditi drugje novo.

Morda bo arhitekt našel svoje opravičilo zoper tokratno kritiko prebivalcev?

Taka naglica je bila tudi pri pripravah za stanovanjsko gradnjo na Zlatem polju.

Verjetno bo držala ugotovitev, da se morajo v prenekatem primeru tudi projektanti spremeniti v generale na bojišču, ki morajo v interesu skupnosti hitro in energično odločiti. Toda povsod morda tudi to ne bo držalo. Ne bi bilo napačno, če bi o načrtih za taka dela razpravljali širši krog, če že ne občinstva, pa vsaj krog strokovnjakov. Ne glede na to, če so denar za ta dela prispevali kolektivni ob tako imenovani tridesetinski akciji ali je iz drugih virov; končni plačnik je zmeraj proizvajalec. Zato je zanimanje prebivalstva za delo na teh objektih popolnoma razumljivo. K. M.

Ob nesreči v Inteksu

V sredo, 29. aprila je eksplodiral parni kotel v tovarni Inteks v Kranju. Vse delo v tovarni je bilo ustavljeno. Štirinajstdnevni kolektivni dopust.

O kotlu so menili, da ima iztrošeno komaj tretjino življenjske dobe. Kljub temu mu v tovarni niso posebno zaupali. Bil je izdelan med vojno in ni bil

novoga parnega kotla. Toda skupni stroški bi znašali kakih 300 milijonov dinarjev. Kljub temu so že v teku priprave za to veliko investicijo.

Zaradi eksplozije kotla je bilo v tovarni ustavljeno vse delo. Para ni namreč služila samo za gretje prostorov, marveč tudi za škrobljenje, barvanje, sušenje in druge postopke. Zato ob nesreči niso imeli drugega izhoda, kot vsem delavcem dati kolektivni dopust.

Pri tem pa se vsiljuje vprašanje možnosti parne kurjave za vse mesto. To vprašanje je že bilo na dnevnem redu pred leti. Kot rešitelja so zainteresirani takrat gledali tovarno Iskro. Ker pa zmogljivost Iskre ni presegala lastnih potreb, so misel opustili.

Res je, da imajo nekatera, celo manjša mesta, centralno parno kurjavo. Da v Kranju tega še nismo dosegli, kot pravijo, da je treba iskati vzrok v tem, da ni bilo med zainteresirani prave enotnosti. Strokovnjaki trdijo, da bi bilo koristno in dokaj ceneje. Hkrati bi lahko odstranili tudi navščenosti, kot je dim iz zastarelih pečl v tovarni Sava in podobno. Centralna parna kurjava za industrijo v Kranju je spričo sedanje težave v Inteksu zelo aktualna. K. M.

Največ za Zdravstveni dom

od 160 milijonov dinarjev, zbranih v občini Kranj

Kranj, 4. maja

Danes so v Kranju zaključili zbiranje prispevkov podjetij za družbeni standard, ki so ga na iniciativno sindikalnih organizacij izvedli delovni kolektivi.

Načrt je predvideval, da bi v Kranju zbrali letos za skupne potrebe standarda v občini približno 180 milijonov dinarjev. Zaradi težav posameznih podjetij in podobnega se je ta znesek zmanjšal na 160 milijonov. V zvezi s tem so

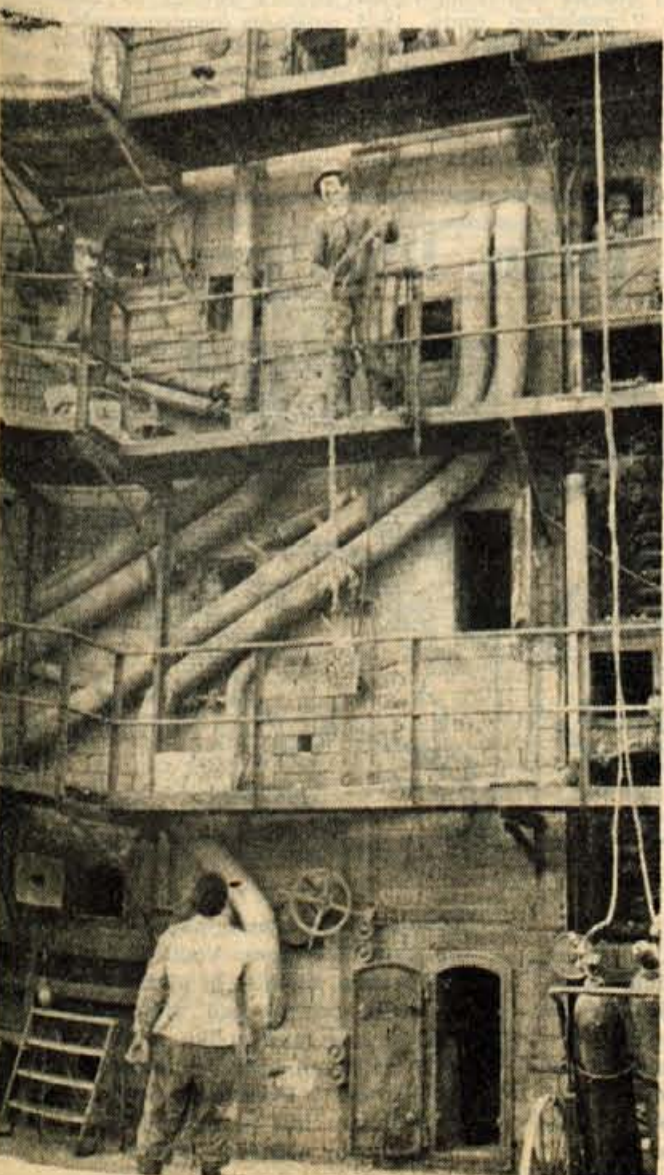
morali popustiti tudi pri nekaterih predvidenih delih oziroma izdatkih. To predvsem pri stroških za tržnico in za ureditve stadiona. Nespremenjeni pa so ostali načrti za Zdravstveni dom, kjer bodo porabili za dokončno gradnjo in opremo okrog 107 milijonov ter 30 milijonov dinarjev za ureditve Sindikalnega doma.

Kateri kolektivi so dali več, je zelo težko reči. Težko zaradi tega, ker so nekatera v lažjem, druga v težjem položaju; preobremenjena

so z amuzetami in odplačevanjem posojil, nekatera se pravkar pripravljajo na razne investicije in podobno.

Letos je največ prispevala tovarna »Sava«, in sicer 50 milijonov dinarjev. Tiskanina je prispevala 32 milijonov, Inteks 30 milijonov, IBI 8 milijonov, LIP Preddvor 2 milijona, Standard 2 milijona itd.

Občinski ljudski odbor je imenoval posebno komisijo, ki nadzoruje trošenje investicij. — I. C.



PO JUGOSLAVIJI

NOV ODSEK JADRANSKE CESTE

V nedeljo, 3. maja so v Novem Vinodolu svečano odprli del jadranske ceste med Novim in Zadrom, dolg 174 kilometrov, ki so ga pred nedavnim dogradili. S tem se je razdalja med Reko in Zadrom zmanjšala za 48 km. Doslej so avtobusi za 270 km dolgo vožnjo po stari in ozki cesti potrebovali okoli 10 ur, sedaj pa bodo potrebovali za 222 km dolgo razdaljo med obema mestoma z vmesnimi postanki tri do štiri ure.

SEDEM ŽITNIH SILOSOV V MAKEDONIJI

Prihodnje tedne bodo v Makedoniji začeli graditi 7 velikih žitnih silosov, ki bodo imeli zmogljivost 26.300 ton žita. Silosi bodo stali nad pol milijarde dinarjev. Največji bodo v Skoplju, Bitolju in S. Nikolu. Strojne naprave zanje bodo izdelale domače tovarne. Večina silosov bo končana prihodnje leto, nekaj manjših pa bo že jeseni prevzelo letošnji pridelek žita.

IZ PULJSKE LADJEDELNICE NAJVEČJA LADJA

Doslej največjo ladjo v Jugoslaviji je izdelala puljska ladjedelnica, in sicer tanker (ladja - cisterna za prevažanje nafte) z nosilnostjo 20.000 ton. Ladjo so naredili za Češkoslovaško, za podjetje »Cehoflot« v Pragi. Dolga je 173 metrov in ima motor z zmogljivostjo 8750 konjskih moči.

POMEMBNA TOVARNA KMETILSKIH STROJEV V BOSNI

V Novem Travniku v Bosni se je razvila pomembna tovarna kmetijskih strojev in motorjev. Imenuje se »Bratstvo« in sodeluje z drugimi strojnimi in avtomobilskimi podjetji. Ima velik pomen za kmetijstvo, ker bo kmalu začela izdelovati v sodelovanju z drugimi podjetji težke traktorje (»goseničarje«). Prihodnje leto bodo poslali na trg prvih 300 traktorjev, ki bodo namenjeni predvsem za rigoanje in globoko oranje. Lani so med drugim izdelali tudi 400 kultiatorjev, letos pa jih bodo že 2100.

V TUJINI SE ZANIMAJO ZA NAŠA MOTORNA VOZILA

Tovarna avtomobilov v Priboju je lani izdelala 937 vozil. Svoje izdelke je razstavljala na velesejnih v Siriji, Spaniji, Bolgariji in na Poljskem. Tam je tudi prodala prve štiri tovornjake in en avtobus ter sklenila pogodbe za prodajo nadaljnjih 95 tovornih avtomobilov. Zda se pogajajo o prodaji 200 avtobusov, 200 tovornjakov in 320 šasij za trolejbus in sicer za izvoz v Brazilijo, Abesinijo, Argentino, Izrael, na Poljsko in v nekatere druge dežele.

Ob 40-letnici KPJ

Moč in številke

Moč naše Komunistične partije oziroma ZKJ je v njeni zrelosti, v njeni sposobnosti, da v življenju med ljudstvom vzbuja težnje po napredku, da ga vodi v borbi za njegove zahteve, da na čelu delovnega ljudstva postavlja tiste zahteve, za katere se je večina pripravljena boriti. V tem pogledu je torej moč odvisna od ideološke sposobnosti, od enotnosti, požrtvovalnosti in pripravljenosti članstva. Število članstva ni zmeraj in povsod odločilno. To kažejo tudi številke članstva KPJ oziroma ZKJ v zadnjih 40 letih.

Razpoloženje delovnih ljudi in simpatije do KPJ so bile dokaj svobodno izražene na začetku leta

1919. V tistem obdobju je bilo že 65.641 članov KPJ.

Takoj naslednja leta je KPJ že morala v ilegalo zaradi zloglasne »obznanee« in zakona o zaščiti države. Tako je bilo 1923. leta komaj še 1000 članov. Do III. kongresa leta 1926 je število članstva naraslo na okroglo 2000. Kljub ilegali je število članstva raslo in se 1928. leta gibalo okrog 3000.

Sestojanarska diktatura je 1929. leta še znostrila boj proti KPJ. — Svobodomislice in zagovornike pravice, ki so jim imeli količkaj očiti simpatije do KPJ, so takrat izpostavljali najhujšim grožnjam z zapori. Zato je bilo v tistem času število članstva zelo omejeno. To

da proti koncu 1932. leta so se začele javljati organizacije, tako da so na IV. pokrajinski konferenci v Ljubljani že ugotavljali, da je približno 2200 članov.

Toda število članstva se vendar ni bistveno povečalo vse do 1937. leta. Po tem času pa, ko je prevzel vodstvo tovariš Tito, so se vrste KPJ utrjevale po enotnosti in idejnosti, kakor tudi po številu članstva. Tako je na začetku vojne, 1941. leta, že štela KPJ okroglo 8000 članov.

Že v prvih treh mesecih borbe je KPJ dobila novih 3000 članov. Vrste članstva so se neprestano menjale. Vsak dan so člani KPJ padali v prvih vrstah borbe pred okupatorjevimi tanki in bunkerji, umirali so po zaporih, padali kot talci itd. Toda vrste KPJ se s tem niso manjšale, marveč nasprotno — množile so se. Ob koncu vojne je bilo že kar 141.066 članov KPJ.

Z nenehnim delom pri obnovi dežele, pri gradnji oblasti in drugih važnih nalogah, so se kalili novi borci za boljše življenje, so dozorevali novi člani KPJ. Tako je bilo ob V. kongresu 1948. leta že kar 468.175 članov, ki so bili vključeni v 25.635 osnovnih organizacijah.

Leta 1948 in poznejši informbirojevski dogodki z napadom na našo deželo so tudi pomenili močan udarec. Vendar, prav tako kot ob juriših v času NOB, so se tudi ob ideoloških in ekonomskih vprašanjih kalili in dozorevali novi člani KPJ. Vrste komunistov so se znova utrdile in hkrati narasle tako, da je do 1952. leta bilo že 779 tisoč 382 članov.

Burni razvoj dežele pa je med VI. in VII. kongresom zabeležil nov val vključevanja, a hkrati tudi odpadanje iz vrst KPJ. To zlasti na podeželju. Zato je bilo ob koncu 1957. leta 755.066 članov KPJ.

Kdo kaj ve?



Slika št. 4. Vrsta mladih partizanov. Po nekaterih podatkih naj bi to bila štabna patrila Skofjeloškega odreda. Toda kje, kdaj je to bilo? Uganka menda ne bo težka, kajti slika je dokaj čista in jasna. Pišite na naslov: Muzej NOB, Kranj, Koroška 3.

Za zboljšanje zdravstvene službe na Jesenicah

Zadnje čase, kot ugotavljajo v Zdravstvenem domu na Jesenicah, se je tamkaj število zdravniških pregledov, opravljenih na domu zelo povečalo. To pa je znatno povečalo stroške socialnega zavarovanja. Hkrati pa, kar je še posebno važno, pregledi na domu hudo zmanjšujejo napore za izboljšanje celotne zdravstvene službe. V raznih ordinacijah in drugod čaka pogosto cela vrsta pacientov na zdravnika zato, ker je moral na obisk k nemu samemu bolniku. Pregledi na domu torej znatno obremenjujejo delavce z visokimi izdatki za socialno zavarovanje, hkrati pa slabijo redno zdravniško službo v ambulantah in v zdravstvenih ustanovah. Zdravniški

kader ni smotno izkoriščen, razen tega ga hudo primanjkuje. Da bi odstranili te slabosti in da bi hkrati izboljšali zdravstveno službo, so na Jesenicah sklenili zmanjšati število pregledov na domu. Prvenstveno bodo podaljšali čas pregledov v ambulantah. V prostorih I. in IV. splošne ambulante bodo uvedli tudi dežurno bolničarsko službo, kamor naj bi se ljudje zatekali ob raznih potrebah. Klicanje zdravnika na dom je dovoljeno še v najnujnejših primerih. Zaradi kašlja, zaprtja, slabosti, zobobolov in podobnih primerov, kjer lahko sorodnik, pozivnik sam ugotovi resnost bolezni, ni upravičena zahteva, da obišče zdravnik bolnika doma. V takem primeru bodo zaračunali pozivniku

vse stroške, vključno tudi prevoz. Tudi telefonskih pozivov za pregled na dom, preko pošte ali rešilne postaje, kjer se zdravnik ne more prepričati o resnosti bolezni, ne bodo upoštevani. Za bolnike, ki bolehalo že dalj časa, sprejemajo prijave za obisk na domu samo do 12. ure vsak dan. Izven tega časa je dovoljeno klicati le v primerih nenadnih hujših obolenj. Obiski na domu so vsekakor odraz kulture in življenjske ravnji. Toda v današnjih razmerah, ko zdravniška služba ne dohiteva potreb, je klicanje zdravnika na dom skrajno lahkomiiselno in škodljivo za celotno zdravstveno skrb, je samo »standard« posameznikov na račun skupnosti.

RADIO LJUBLJANA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6., 7., 10., 13., 15., 17., 22. in 22.55 uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 13., 22. in 22.55 uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri.

SOBOTA, 9. MAJA

8.05 Poje zbor »Slava Klavora« iz Maribora; 8.25 Operetna glasba; 9.00 Jezikovni pogovori; 9.45 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe; 10.10 Novi posnetki latinsko-ameriškega vokalnega ansambla »Los Paraguayos«; 11.00 Lepe melodije z orkestrom Hermann Hagedstedt; 12.05 P. I. Čajkovski: Slovenska koračnica; 12.15 Kmetijski nasveti — ing. Milica Oblak: Ukrepji za bogat pridelek jagodičja; 12.25 Zapojmo po domače; 12.45 Uvodni prizor, arija Amelije ter arija Renata iz III. dejanja opere Ples v maskah; 13.45 Pianist Steve Allen z ritmično spremljavo; 14.35 3 orkestralne rapso dije; 15.40 Iz krvi rdeče... (Kajuh); 16.00 Koncert po željah; 17.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov; 18.00 Kulturna kronika; 18.35 Intermezzo s pevko Marijano Deržaj; 18.45 Razgovori o mednarodnih vprašanjih; 20.00 Pojeta Zlata Gašperšič in Ivo Roblč.

NEDELJA, 10. MAJA

7.35 Vedni zvoki; 8.00 Mladinska radijska igra — Mimi Ogawa; Šipkov grm; 8.40 Cl. Debussy: Otroški kotiček; 8.55 Zabavna matineja; 9.45 Zdenek Fibich: Pomlad, simfonična pesnitev; 10.00 Se pomnite, tovariši... Fran Vodnik: Radijski oddajnik; 10.30 »Na domače skrivaje«; 11.30 Intermezzo z orkestrom Steve Allen; 11.45 Polovski plesi iz Borodinove opere »Knez Igor«; 13.30 Za našo vabo; 15.25 Stare melodije v novih oblekah z orkestrom Werner Müller; 16.00 Polde Majdič: To je bila prva izmena (reportaža); 16.30 Zbor in samospevi slovenske glasbene romantike; 17.00 Pol ure z velikimi zabavnimi orkestri; 17.30 Radijska igra — Nikola Jonkov Vapcarov: Deveti val; 18.30 Johann Hummel: Koncert za klavir in orkester v a-molu; 18.43 Tri skladbe za violino; 20.00 Novosti iz našega arhiva plošč; 21.00 Emilio Arrieta: Marina; 22.15 Plesna glasba.

PONEDELJEK, 11. MAJA

8.05 Lalka glasba; 8.30 Dva prizora iz Borodinove opere Knez Igor; 9.00 Pisani zvoki z Dravskoga polja; 9.20 Poje moški zbor Jože Moškrič p. v. Slavka Miheličiča; 9.40 Igra Ljubljanski jazz ansambel; 10.10 Matineja Orkestra Radia Ljubljana; 11.05 Radijska šola za srednjo stopnjo: Jutri bomo svobodni, moj sin; 12.00 Pet pevcev — pet popevk; 12.15 Kmetijski nasveti — Dušan Kolšek: Pomen sortiranja modu; 12.25 Narodne pesmi v pisanem razporedju; 12.45 Zabaval vas bo Tom Erich s svojim orkestrom; 13.30 Stevan Mokranjec: III. in IX. Rukovet; 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo: Stanek s slavo; 14.35 Stanko Premri: Simfonietta; 15.40 Listi iz domače književnosti; Pesmi mladosti; 16.00 V svetu opernih melodij; 17.10 Popevka tega tedna; 18.00 Radijska univerza — Značilnosti povojnega jugoslovanskega gospodarstva; 18.15 Mali koncert Slovenskega okteta; 18.30 Sportni tednik; 20.00 Revija popevk in zabavnih melodij; 20.45 Kulturna tribuna — Franc Mariniček: Uvoz iz izvoz knjig.

PETEK, 8. MAJA

8.05 Igra zabavnih orkester Radia Beograd; 8.25 Ferdo Juvanec: Romantični intermezzo: Otožna pesem; 8.40 Za vsakogar nekaj zabavne glasbe; 10.10 50 minut na obisku pri jugoslovanskih skladateljih; 11.00 Za dom in žene; 11.10 Pesmi tujih narodov; 11.30 Od popevke do popevke; 12.15 Kmetijski nasveti — dr. ing. Franjo Janežič: Kako preprečimo črvičnost česeni; 12.25 Zborovske skladbe Krsta Odaka; 12.40 Kratek spored violinskih skladb izvaja Ali Dermelj; 13.30 Prijubijene popevke; 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo: V pomladnem gozdu; 14.35 Poje sopranistka Vilma Bukovec; 15.40 Iz svetovne književnosti — Ramon Diaz: Ribič; 16.00 Petkovo glasbeno popoldne; 17.10 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe; 18.00 Družinski pogovori; 18.10 Umetne

VIHAR POD TRIGLAVOM

Riše Milan Batista

Miha, ljubljenec gora



165

Se dobro uro je oba terenca in Hlebanjeve fante spremljalo streljanje; Nemci so se podili za njimi. Potem pa so izgubili njihovo sled in opustili zasledovanje. Partizani so jo zdaj kar po cesti mahnilli proti Podkužjam in Belci, kjer so pri znanih ljudeh dobili najpotrebnejšo obutev in obleko, kajti brez tega v samih nogavicah ne bi daleč prišli.



166

Nemci so odkrili njihovo zimovišče, zato so se terenci morali preseliti. Izbrali so si lovsko kočjo ljubljanskega bogataša Praprotnka v Pišenci nad Kranjsko goro. Bila je med strmimi stenami, zelo od rok, pa je bilo tam tudi mnogo več snega. Tu so se težko preskrbovali s hrano, ker v bližini ni bilo kmetij, pa so morali večkrat ponjo v dolino.



167

Partizani so dobivali hrano ali od kmetov, ki so jim jo sami pošiljali, ali pa so jo s silo jemali pri tistih ljudeh, ki so sodelovali z Nemci, izdajali naše ljudi in vohunili za Nemce. Eden takih okupatorjevih sodelavcev je bil kmet Senc v Podkorenu. »Če daje Nemcem, bo moral dati tudi nam,« so rekli terenci in sklenili, da gredo k njemu po hrano.



168

Trinajst jih je krenilo po nelzhojenih poteh proti Podkorenu. Vodil jih je partizan Mihol, znani alpinist in plezalec, ki je bil po svojih zmagah nad stenami slovenskih gora že pred veliko vojno znan doma in na tujem. Miha je bil močan človek, pravi hrust; v Podkorenu je bil doma in partizani so bili prepričani, da bo pod njegovim vodstvom akcija uspela.

OBVEŠČEVALEC

MALI OGLASI

Izgubil sem paket s čevlji, hlačami, robci itd. od Gorenje vasi do Sovodenj. Poštenega najditelja prosim, naj proti nagradi vrne na postajo LM Gorenja vas. 3192

Izgubil sem dne 28. aprila nožni zagajaj (kurbi) za motor Lambretto na poti od Kranja do Skofje Loke. Najditelja prosim da vrne proti nagradi Klemenčič Martin. Gorenja vas 58 nad Skofjo Loko. 3193

Prodajam zelo lepe prašičke 6 tednov stare. Pavlič, Ljubno 21, Podart. 3194

Prodajam večjo količino sadnega mošta letnika 58 — same hruške

in plošče (šifer). Naslov v oglasnem oddelku. 3195

Ugodno prodam motorno kolo »Sachs« 60 cm. Meglič Vera, Koprski breg 3, Kranj. 3196

Prodajam psa dobrega čuvaja. Bašelj 24, Preddivor. 3197

Prodajam 3 kose železniških tračnic 4 m dolžine. Vodice 114. 3198

Prodajam 300 kg sona. Sink Franc, Virmaše 69, Šk. Loka. 3199

Prodajam 2 prvovrstni brejl koji. Zg. Bela 1. 3200

Dekle išče sobo v Kranju. Poudbe oddati v oglasni oddelku. 3201

»Restavracija Park« v Kranju sprejme takoj dva natakarska vajenca. Pismene ponudbe poslati podjetju »Delikatosa« Kranj. 3202

Komfortno stanovanje v Pokoj-

ainskem zavodu zamenjam za enakovredno na Zlatem polju ali pri Vodovodnem stolpu. Naslov v oglasnem oddelku. 3203

Ženska z odraslim otrokom išče prazno ali opremljeno sobo. Plačam dobro. Naslov v oglasnem oddelku. 3204

OBJAVE

Na podlagi 1. točke 126. člena zakona o okrajnih ljudskih odborih (Uradni list LRS, št. 19-89/52) sklicujem

23. SKUPNO SEJO OBEH ZBOROV OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA KRANJ, ki bo v torek, dne 5. 5. 1959 ob 8.30 uri v sejni dvorani Okrajnega ljudskega odbora Kranj.

Za sejo predlagam naslednji DNEVNI RED:

1. poročilo o zaposlovanju in tarifni politiki v gospodarstvu,
2. poročilo o izvajanju priporočil zbora proizvajalcev glede uporabe sredstev gospodarskih organizacij za investicije družbenega standarda,
3. poročilo o občinskih družbenih planih in proračunih.

Po končani skupni seji bo v sejni dvorani Okrajnega zbora in Zbora proizvajalcev

19. SEJA OKRAJNEGA ZBORA IN 21. SEJA ZBORA PROIZVAJALCEV OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA KRANJ

Za seji predlagam naslednji DNEVNI RED:

1. razprava in sklepanje o spremembi in dopolnitvi odloka o dohoditvi ožjih gradbenih okolšev,
2. razprava in sklepanje o spre-

Pod zelo ugodnimi pogoji oddamo večjo količino zidnega ometa z drobnimi skalci od stare hiše odlično za izdelavo poti. Naslov v oglasnem oddelku.

Kmetijska zadruga PODNART

Išče RACUNOVODJO (kinjo)

Pogoji: 1. strokovni izpit iz računovodstva; 2. nastop službe do 1. junija.

Na razpolago enosobno družinsko stanovanje. Plača po tarifnem pravilniku. — Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom in opisom dosedanjih zaposlitev pošljite do 15. maja.

»TISKANINA«, TOVARNA TISKANEGA BLAGA V KRANJU potrebuje VEČ DELAVCEV (samo moške) za delo v obratu oplemenitnice.

Plača po tarifnem pravilniku. — Interesenti naj se zgledajo osebno v kadrovske oddelku podjetja.

jetju pravil in o potrditvi pravilnika o plačah Gorenjskega sejma, 3. razprava in sklepanje o prenosu Živnorojskega servisa v pristojnost OLO Kranj.

Samo za sejo zbora proizvajalcev:

4. poročilo o sestavi in delu komisij za perspektivni razvoj industrije usnja in obutve, tekstilne in lesne industrije.

Predsednik OLO Vinko Hafner l. r.

OBJAVA

Upravnega odbora sklada za kreditiranje stanovanjske izgradnje občine Kranj.

Na podlagi pravil sklada, ter sklepa ljudskega odbora o načinu delitve sredstev sklada razpisuje upravni odbor sklada

NATEČAJ

1. za prodajo stanovanj zgrajenih iz sredstev občinskega kreditnega sklada, namenjenih za družbeno gradnjo;
2. za najetje kreditov stanovanjskih združenj;
3. za najetje kreditov za gradnjo stanovanjskih stavb delavcev in uslužbencev.

Pogoji in način izvedbe natečaja so za posamezne kategorije naslednji:

Ad 1. Pravico udeležbe na natečaju za nakup stanovanj, ki jih bo zgradil Zavod za stanovanjsko in komunalno gradnjo Kranj imajo gospodarske organizacije, finančno samostojni zavodi, ustanove in politično-teritorialne enote.

Prodaja stanovanj se bo vršila pod pogojem, da kupci položijo kot lastno udeležbo k investicijskim stroškom najmanj 50% vrednosti nakupa, za ostanek do vrednosti nakupa pa prevzamejo odplačevanje amuitet za posojila z 2% obrestno mero, ter odplačnim rokom 15 let za gospodarske organizacije in 20 let za ostale koristnike.

Prednost pri delitvi imajo interese:

- a) ki ponudijo večjo lastno udeležbo,
- b) ki ponudijo boljše odplačilne pogoje in
- c) ki izkažejo relativno večjo porabo.

Vloge za nakup stanovanj sprejema Zavod za stanovanjsko in komunalno izgradnjo Kranj, najkasneje do 15. maja 1959.

OBVESTILO

Na podlagi odloka o regresu pri prodaji kuriva za široko potrošnja (Uradni list FLRJ št. 15/59) obveščam trgovske podjetje »Kurivo« Kranj vse svoje odjemalce, kateri so v času od 1. do 15. aprila 1959 nabavili kakršnokoli vrste premog, da so upravičeni zahtevati pri blagajni podjetja povrnitev razlike med preje in sedaj veljavno stopnjo regresa t. j. 6,77% od vplačanega zneska.

Razlike se bodo vračale do vključno 31. maja 1959 na podlagi predloženih nabavnih računov.

OBVESTILO

Trg. podjetje »Kurivo« Kranj, Gorenjesavska cesta 4, telefon 192, obveščam vse potrošnike izolacijskega materiala, da dobavljajo in imajo na zalogi vse proizvode tovarne izolacijskega materiala »Izolika« Ljubljana.

Gradbenim podjetjem, Upravam za ceste in ostalim odjemalcem na veliko izvršimo vse dobave po tovarniških cenah.

TEČAJ

ZA PRILOŽNOSTNO STREŽNO OSEBJE

Gostinska podjetja v Kranju potrebujejo ob raznih prilikah, zlasti na Gorenjskem sejmu, dodatno strežno osebje. Da bi to priložnostno osebje dobilo osnovno izobrazbo za službo, bo Gostinska zbornica v mesecu maju priredila v Kranju kratek brezplačni tečaj, po nekaj ur dnevno. Kandidati naj se osebno prijavijo pri Gostinski zbornici v Kranju do 9. maja, kjer dobe tudi podrobnejše informacije.

RAZPIS

Okrajni sindikalni svet Kranj razpisuje mesta tajnikov komisij, in sicer:

1. Komisije za delavsko in družbeno upravljanje,
2. Komisije za kulturo in prosveto,
3. Komisije za odkih, razvedrilo in šport.

Prijavijo naj se tovariši, ki imajo veselje do dela na teh področjih. Prijave sprejemamo do 15. maja 1959.

KINO

BLD: 5. do 7. maja /ameriški barv. vstav. film »NISMO ANGELI«. Predstava vsak dan ob 18. in 20.30 uri.

RADOVLJICA: 6. maja ob 18. in 20. uri sov. barv. film »MALVA«. 7. in 8. maja jugoslovanski barvni film »EDINI IZHOD«. Predstava 7. maja ob 20. uri, 8. maja pa ob 18. uri. 8. maja ob 20. uri franc. ital. barv. film »PUSTOLOVŠČINE KAZANOVE«. 7. in 8. maja ruski barvni film »TAJNOST DVEH OCEANOV«.

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega moža, očeta in starega očeta

FRANCA KOGOJA

se iskreno zahvalujemo vsem zdravnikom in sestram za zdravniško pomoč v bolnišnici. Iskreno se zahvalujemo duhovščini, pevcem, vsem sorodnikom, znancem in sosedom, ki so ga spremlili na zadnji poti in nam v težkih urah stali ob strani.

Zalujoča družina Kogoj

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega predragega ata in starega ata

JANEZA NOGRAŠKA

se iskreno zahvalujemo vsem, ki ste ga spremlili na njegovi zadnji poti; vsem, ki ste v dneh žalosti priskočili na pomoč, vsem darovalcem cvetja in množičnim organizacijam.

Posebno zahvalo izrekamo gasilec iz Predoselj ter vsem ostalim gasilec, godbi iz Cerklj, društvu upokojencev, vsem sosedom, duhovščini, vaščanom in sovaščanom ter dr. Bohincu za zdravniško nego ter vsem tistim, ki so izrekli iskreno sožalje.

Predoslje št. 77, Kranj

Zalujoči: žena Angela, sin Jože z družino, hčerke Mara z Marinko, Ivanka z družino, Tina z možem ter vsi bratje.

ZAHVALA

Vsem, ki so spremlili mojega dragega in nepozabnega moža

EDVARDA SALOMA

na njegovi zadnji poti, mi derovali vence in cvetje, ali kakorkoli počastili njegov spomin, iskrena hvala.

Posebno zahvalo dolgujem kolektivu ter predstavniku podjetja Mieskarne tov. inv. Šabec za genljive in tople poslovilne besede, predstavnikom esperantskega društva za njih pomenljive govore, pevcem in godbi ter vsem, ki so mi ob tej težki uri stali ob strani.

Zena Margareta

Ob Prazniku dela - 1. maja
iskrene čestitke
vsem delovnim ljudem

Gozdno gospodarstvo
Kranj

VZDRŽEVANJE OBJEKTOV V OSPREJDU

Na zadnji seji je občinski ljudski odbor Jesenice razpravjal o poročilu Sveta za šport in telesno vzgojo.

Dvajset športnih in telesno-vzgojnih društev ter štiri planinska društva na območju jeseniške komunne vključujejo 6377 članov — ali 22 odstotkov vseh občanov. — Med njimi je v dokajšnjem številu zastopana tudi mladina; kljub temu pa zaskrbljuje dejstvo, ker je vključeno v športno udejstvovanje le 40 odstotkov mladine. Vprašanje je, kaj dela ostalih 60 odstotkov mladine v prostem času?

Vzrok je treba iskati predvsem v pomanjkanju strokovnjakov (vodnikov in trenerjev), brez katerih mladine skoraj ni moč smotrno športno vzgajati. Drugo, skoraj nič manj pereče vprašanje pa so sredstva, prvi pogoj za uspešen razvoj in krepitev športa ter telesne vzgoje. Sredstva so v ospredju tudi, kadar govorimo o potrebi gradenj novih športnih objektov, ali pa o vzdrževanju že obstoječih. V komunli Jesenice je 58 športnih objektov in domov (v skupni vred-

nosti okoli 330 milijonov dinarjev), ki jih z obstoječimi sredstvi ni moč vzdrževati, čeprav so nekateri močno potrebni obnove.

Enaka vprašanja se pojavljajo že dlje tudi v ostalih občinah, zato bi bilo prav, da bi o tem vse družbene organizacije še temeljiteje in konkretnije razpravljale kot doslej.

ZBOR PLANINCEV — POŠTARJEV V VRATIH

V Aljaževem domu v vratih so se 1. maja zbrali številni planinci in planinke, člani planinskih društev PTT iz vse Jugoslavije. Imeli so tradicionalni, letos že sedmi zbor, in s tem istočasno proslavili tudi 1. maj in 40. obletnico KPJ. Zbor je trajal tri dni, ki ga deževno in megleno vreme prva dva dni ni motilo. Razpoloženje pisane množice pod Triglavom je bilo v znamenju pristranskega slavlja.

REZULTATI NEDELJSKIH NOGOMETNIH SREČANJ

Slovenska coska nogometna liga
Rudar : Slovan 2:1 (1:1)
Izola : Klavdivar 4:2 (2:2)
Ljubljana : Maribor 2:1 (1:0)
Krim : Gradčar 2:2 (2:2)
Brnik : Triglav 2:1 (2:1)

Maribor, 3. maja — Pred približno 2000 gledalci so Kranjčani se-

zasluženo pustili v Mariboru vsaj eno točko. Čeprav je bilo igrišče razmočeno in je bila prikazana igra, predvsem domačinov, dokaj raztrgana, so Kranjčani v drugem polčasu zapravili vrsto priložnosti za dosego gola. Branikov napad je tokrat zaigral dokaj slabo in odlične obrambe gostov ni uspel premagati z višjim rezultatom. Za domačine sta bila uspešna Elzner in Sober, medtem ko je častni gol za Triglav dosegel Krašovec. Pohvaliti moramo tudi napadalno petorico Kranja, ki je imela tokrat izrazito smoto. Sodnik Kukanja iz Murske Sobote je svojo nalogo izvršil na zadovoljstvo gledalcev kot igralcev.

I. zvezna nogometna liga

Dinamo : Železničar 4:0 (3:0)
Reka : Budućnost 2:0 (0:0)
Vojvodina : Crv. zvezda 0:0
Partizan : Velež 1:0 (1:0)
Sarajevo : Vardar 3:2 (2:2)
Radnički : Hajduk 3:1 (2:0)

II. zvezna nogometna liga (zahodna skupina)

Sloboda : Elektroštraj 1:0 (1:0)
Lokomotiva : Proleter 3:2 (2:1)
Borovo : Zagreb 0:3 (0:3)
Split : Trešnjevka 3:2 (1:2)
Šibenik : Odred 4:0 (1:0)

MLADOST TRETJA

V počastitev delavskega praznika je bil v nedeljo v Kranju

rokometni turnir, ki so se ga udeležile ženske ekipe štirih društev. Prvo mesto so zasluženo osvojile tekmovalke Svobode iz Ljubljane z 8 točkami pred Slovanom (Ljubljana) 6, Mladost (Kranj) 4, Slovan II. 2 in Storičiem (Golnik) brez točke.

V ENEM STAVKU

Ivkov v Santiago de Chile zmaga: po 10. kolu je s 7,5 točkami v vodstvu pred češkimi velemojstrom Pachmanom 7, Argentincem Sanguinettijem 6 itd. — V slovenski košarkarski ligi je v nedeljo moška ekipa Triglava, kljub slabima sodnikoma Vozlu in Tršarju iz Ljubljane, visoko premagala moštvo Medvod z rezultatom 69:51 (38:25). — V predtekmi II. ženske slovenske lige je Triglav na svojem igrišču z boljšo igro zasluženo premagal Rudarja iz Trbovelj z 31:17 (15:7). — Na kolesarski dirki okrog Tunisa je jugoslovanska ekipa po osmi etapi na četrtem mestu; najboljši jugoslovjan Valječ je trenutno tretji. — Na kolesarski dirki Berlin — Praga — Varšava so Jugoslovani v prvi etapi slabo startali; medtem ko je Jugoslavija med 18 ekipami na zadnjem mestu, je bil najboljši Jugoslovjan Petrovič šele 82.

Milijoni Indonezijcev pred selitvijo

Od treh Indonezijcev dva živita na Javi - Čez 30 milijonov prebivalcev se bo preselilo v 10 letih

Milijoni prebivalcev Indonezije, ki žive na otoku Javi, se bodo morali v desetih letih preseliti na Borneo, Sumatro in ostale otoke Indonezije in si tam sami urediti novo življenje. Se v letošnjem letu bo treba pričeti z uresničevanjem tega važnega načrta. Prvih 130 prebivalcev prenaseljene Jave se bo preselilo že v prihodnjih mesecih.

Svobodna Indonezija odločno pristopa k reševanju tega problema, ki že dlje časa predstavlja oviro za razvoj države. Od vseh indonezijskih otokov je Java najbolj naseljena. Od treh Indonezijskih živita dva na Javi. Na tem otoku živi 500 prebivalcev na kvadratni kilometer. Prirastek pa je tako visok, da se število prebivalcev stalno veča. Že sedaj na Javi ni dovolj prostora za njene prebivalce, predvidevajo pa, da bo čez 10 let — če ne bodo izvršili selitve — na otoku dvakrat toliko ljudi kot jih le-ta lahko sprejme.

Že na koncu prejšnjega stoletja so skušale holandske kolonialne oblasti na neki način rešiti ta problem in izravnavati procent prebivalcev na raznih otokih Indonezije. Toda ostali so le pri načrtih, ki so predvidevali velike finančne investicije. Po letu 1930, ko je porast prebivalcev zašla v katastrofalne razmere, so pričeli z reševanjem

tega vprašanja. V času druge svetovne vojne se je na Pacifiku preselilo vsako leto 50.000 Japoncev na druge otoke. V času vojne je bilo preseljevanje ustavljeno, tako da so se lahko šele leta 1951. indonezijske oblasti pričele resneje baviti s tem vprašanjem.

Z razliko od Japonske in podobnih prenaseljenih dežel, v Indoneziji ne obstoja vprašanje prostora. Na največjem otoku Borneo — ki s svojo površino zavzema četrtno cele države — živi danes 4 milijone ljudi (na Javi okrog 60 milijonov). Sumatra, drugi otok po velikosti, ima skupaj 12 milijonov prebivalcev, podoben položaj je na Celebesu in drugih manjših otokih. Prostora je torej dovolj, toda mladi državi primanjkuje

jo transportna sredstva in finančne za naselitev prebivalcev.

Z rešitvijo tega problema si je Indonezija zadala težko nalogo. Na do sedaj menaselnjenih predelih Bornea in ostalih otokov bo najprej treba razkriči zemljišče, zgraditi ceste, domove in šole. Indonezijska vlada predvideva v 10 letih izseliti 31 milijonov prebivalcev otoka Java. Od tega jih je 21 milijonov treba preseliti na Borneo, 6 milijonov na Sumatro, ostanek pa na ostale otoke. Prišlo je torej do prave selitve naroda, ki bo v prihodnjih letih v veliki meri izpremenila lice današnje Indonezije.

Ali še veste...

... da je bil prvi človek na svetu, ki je skočil s padalom Francoz Sebastian Lenormand. To je bilo leta 1783. Skok je bil izveden z vrha observatorija Montpellier.

... da je gigantski dinozaur največja kopna izumrla žival. Živel je v močvirjih Severne Amerike pred 160 milijoni leti. Dolga je bila več kot 26 metrov, teška pa okrog 400 ton.

... da je bila največja izumrla prazgodovinska žival - brachiosaurus (čez 50 ton).

... da je bila Aepyornis titan iz Madagaskarja največja ptica, ki ni mogla letati. Visoka je bila 3,5 metra. Izumrla ptica iz Nove Zelandije — moa — pa je bila visoka 4 metre!

... da se je prva ptica pojavila na zemlji pred 150 milijoni leti. Njene ostanke so našli v Kolendhofenu (Bavarska) leta 1861.

... da je bila najdaljša prazgodovinska kača iz Egipta in da je bila dolga 17 metrov.

180 let je star

Sayed Ali Salem Kutahi iz Kulusena v Perziji je nedvomno najstarejši človek na svetu. Sam trdi, da je že dopolnil 185 let. Dva zdravnika iz perzijskega glavnega mesta Teherana, ki sta ga pregledala, menita, da pretirava in da Kutahi nima več kot 180 let, na



vsak način pa ne manj kot 170 let. Tudi če imata zdravnika prav, ostanek Kutahiju svetovno prvenstvo v dolgosti življenja. Ali se vam ne zdi?

PANAMA IN PRIMABALERINA

Zakaj je bila ugrabljena znana angleška plesalka Margot Fonteyn

V teh dneh se v Panami govori samo o dr. Robertu Ariasu in njegovi ženi Margot Fonteyn, znani angleški primabalerini. Plesalka je bila ugrabljena, dr. Arias pa je izgubil s svojo ladjo neznanu kam.

Štridesetletni Arias je sin bivšega predsednika Paname in je po poklicu diplomat, Margot Fonteyn je stara 39 let. Več let je kot baletka nastopala po največjih gledališčih sveta. Za svoje umetniške zasluge je od britanske kraljice dobila naslov »Dama britanskega carstva«. Robert Arias je pred nekaj leti prenehal z diplomatsko službo. S svojim bratom je pričel urejati časopis (last družine), v svoji lasti pa je imel mnogo farov in ribiških ladij. Simpatiziral je s Fidelom Castrom in ko je ta z Kubi zmagal, sta bila oba, Arias in Margot sprejeta na Havani in počaščena s priznanji za zasluge. Margot je nato odšla v Novo Zelandijo z londonsko grupo »Royal Ballet«, v kateri je še vedno aktivna primabalerina, a ko se je turneja končala, se je vrnila v Panamo, da se za nekaj časa odpotiše.

Ugrabitve primabalerine in pobeg njenega moža prikazujejo v Panami takole:

Dr. Robert Arias in Margot Fonteyn sta se nekega dne vkrcala na svojo jahto »Nolas« in plula proti rtu Chama. Tu sta našle na dve ribiški ladji, ki pripadata družbi, katere družabnik je bil tudi dr. Arias. Poklical je mornarje in ribiče z obeh ladij, da mu pomagajo pri nekem delu. Kasneje so mornarji z ene od obeh ladij sporočili panamski policiji, kaj je dr. Arias delal. Iz vode so namreč dvignili motorni čoln, poln orožja in municije in ga prenesli na »Nolas«. Mornarji trdijo, da je bilo na »Nolas« še devet ljudi, očividno inozemcev, ki jim je Arias po vsej

gotovosti rekel, da bodo mitraljezi in granate služili za napad na policijski garnizon v Choreri (oddaljen 30 km od glavnega mesta).

Panamske oblasti so takoj odlele za »Nolas«. Ko je Arias opazil, da ga sledijo policijski avioni, je pustil jahto in z ribiškim čolnom odplul neznanu kam.

Tisk prikazuje dr. Ariasa kot prvaka opozicije, ki je pod vodstvom Fidela Castra in z njegovo pomočjo hotel dvigniti upor v Panami in prevzeti oblast. Zaradi tega je bila Margot Fonteyn tudi ujeta. To je izzvalo diplomatske akcije britanske vlade. Bila je izpuščena in je takoj odpotovala v Anglijo.

ZA RAZVEDRILLO



»Je te tvoja cigareta?«
»Da, tovariš učitelj — toda ni jo kar mirno do konca pokadil.«



»Zena, lepo te prosim, če še ne češ živeti z menoj, mi vsaj kuharico pustili.«



MITZI GAYNOR
Ne le lepota, tudi izvrstna igralska sposobnost ji je pomagala uveljaviti se na filmskem platnu

Nagrade za najboljše ideje, kako preprečiti nesreče

V teh dneh so se zbrali člani britanskega spodnjega doma. Pričeli so z načrti za organizacijo mednarodnega tekmovanja. Njihov namen je, dobiti ljudi, ki bodo poskušali ideje, uspešne za preprečitev nesreč v hiši, tovarni in na poti.

Natečaj je razpisal britanski nacionalni trust, t. j. organizacija, ki dela brez zasluzka. Trust bo potem odločal o pravilnosti teh idej. Ljudje z najboljšimi in originalnimi idejami bodo nagradjeni.

Že v jeseni bodo organizirali posebno društvo. Vsak član tega društva bo dolžan iskati ideje, ki bodo za to primerne. Ocenjevanje bo izvršeno v novem letu. Gospodinja, ki bo imela preprosto, a dobro idejo za dosežek večje varnosti v kuhinji, bo imela prav toliko možnosti za uspeh, kot znanstvenik, ki bo izumil nekaj, kar bo povzročilo zmanjšano nevarnost v zvezi z atomskim orožjem. Tudi šolski otroci bodo lahko tekmovali s svojimi idejami.

Britanskemu društvu bodo pri uresničevanju te naloge pomagala še razna druga društva.

Teleprinter za avione

Novi tip teleprinterja je velik približno toliko kot normalni pisalni stroj. Razstavljen bo na britanskem trgovskem sejmu v Lisabonu (Portugalska), ki bo odprt 20. maja. Ta aparat bo razstavljen tudi na drugih inozemskih tržiščih. Teleprinter je visok 27,9 cm, širok 38 cm, globok pa 40,6 cm. Stroj udarja po papirju s hitrostjo do

100 besed v minuti, kar pomeni 50 odstotkov povečanje hitrosti v odnosu s sedanjo mednarodno višino hitrosti. Razen svojih prednosti in majhnih mer, kakor tudi povečanja hitrosti ima teleprinter tudi to dobro lastnost, da ga ne motijo vpvvi vibracije in nagibanje aviona.

ROMAN Mimi Malenšek Konič

VI

Po tisti nedelji je bilo, kakor da se je nekaj prelomilo v Gašperinovi hiši. Dominik je oprezal in čakal, kaj bo. Uganil je, da je Vida povedala Pavlu in je čakal, kdaj bo Ana vzrojila in mu začela očitati. Ni se je bal, toda ko je stvar dodobra pretehtal, je videl, da bi bilo hudo neprijetno, če bi ljudje začeli govoriti o njegovi noroglavosti. Prizadeval si je, da bi razbil Družbo — to je veliko delo — zdaj pa naj bi se mu na vsem lepem začeli smejeti! Že to, da se je spozabil, je bilo dovolj neprijetno! Ana, ki v petindvajsetletnem zakonu še ni doživela, da bi se vrnil iz krčme opraskan in raztrgan in se menila, da se je potolkel, ko se je pijan vračal domov, se mu je jedko posmehovala. »Lepo si začel. Kje si pa spotoma obležal?« ga je vprašala v ponedeljek, ko so sedeli pri kosilu.

»Ne vem,« je kratko odvrnil Dominik in skrivaj pogledal Vido. Poznala se ji je prečuta noč in sledovi prestopanega strahu. Dekle se je kradoma ozrlo na Pavla, ta pa je s pogledom jezno ošinil očeta in se spet nagnil nad svoj krožnik. To je pomenilo, da mlada ne nameravata Ani izdati nočnega dogodka. Dominika je bilo sram pred njima, vendar mu je hkrati odleglo. Še sem tu gospodar, je pomislil.

Ana se je prostodušno zgražala. »Ne veš? Lepo. Kmalu se bodo ljudje zgedovali nad teboj, kot so se svoje čase nad stricem Miklavžem.« Ker pa Dominik ni odgovarjal in tudi mlada nista rekla nič, je utihnila.

Naslednje dni ni nobeden omenil nedelje. Ana je zgodbo menda čisto pozabila. V Pavlovem obnašanju pa je Dominik prvič zaznal odkrito upornost. Saj je kljuboval tudi doslej,

toda to je počel skrivoma, zdaj pa se mu je prvič odkrito postavil po robu.

Zgodilo se je sredi tedna, ko je Dominik prišel v zgornji vigenc in poklical Pavla, naj gre s hlapci in vozovi na železniško postajo v Podnart. Težka parizarja, naložena do vrha, sta že čakala na dvorišču. Fant pa je osorno odgovoril:

»Kar vse naj vržem iz rok in grem! Hlapca lahko sama odpeljeta. Reci materi, naj jima napiše spremne liste!« Potem je spet koval dalje, kakor bi ne stal oče ob njem in čakal.

Dominik je čutil, da se sin namenoma upira, toda pred delavci ni tvegjal prepira, ki bi se utegnil slabo končati zanj — to je razločno čutil. Hlapca sta sama odpeljala blago na postajo.

Zvečer pa je Dominik pričakal Pavla. Opresal je in ko ga je videl samega stati pred zgornjim vigencem, je šel k njemu. Trenutek je pomolčal in čakal, da bi sin spregovoril prvi, toda Pavle je uporno gledal nekam preko vode in končno je bil Dominik primoran spregovoriti sam.

»Od jutri dalje ne bomo več kovali sekancev,« je rekel. Zdaj ga je sin presenečeno pogledal. »Kaj pa bomo?«

»Osi za vozove.«

»Zdaj, na zimo?«

»Da.«

»Že lanske si prodal v izgubo.«

»Rekel sem, da bomo delali osi,« je trmasto pribil Dominik. »Družba zdaj na debelo tolče sekance. Težko bo dobiti kupce zanje.«

»Vendar jih je laže prodati, kot osi.«

V Pavlovem glasu je bila mirna odločnost, ki je Dominika begala. Hkrati ga je spekle; torej bi rad gospodaril po svoje! Čeprav si je večkrat želel, da bi mu sin pomagal, mu je bilo neprijetno misliti na to, da skuša fant uveljaviti svojo voljo. Kakor da bi mu hotel potegniti gospodarstvo iz rok! Tega ne sme pustiti! Zagrizeno je dejal:

»Od jutri naprej ne dam nobenega železa za sekance.«

Pavle je stal pred njim, sajast, v usnjenem predpasniku in z zavestjo premoči gledal očeta. »Delali bomo sekance,« je rekel s trmastim prizvokom v glasu, ki ga Dominik doslej ni opazil pri njem, »ali pa ne bomo delali nič!«

»Delali boste, kar bom jaz ukazal,« je zamrmral Dominik v glasom, v katerem se je skrivalo težko zadržana togota. »Dokler jaz plačujem delavce, bodo delali po mojem ukazu!«

Pavle ga je ošinil z jeznim pogledom. »Zdi se mi, da si izgubil vso razsodnost! Najprej tisto tvoje neumno ruvanje z Družbo in potem prodaja, samo da si izpraznil skladišče, čeprav si prodal v izgubo... jaz pa naj te ubogam, kot otrok! Sit sem že tega!«

Dominiku so začele ustnice drgetati, toda še zmeraj se je obvladoval in je samo oholo rekel:

»Tako, nočeš več poslušati očeta? Če ti ni prav, saj lahko pušiš dom in delo!«

Pavle je z urno kretnjo segel po usnjenem predpasniku, kakor bi ga hotel odvreči, toda premislil si je in malomarno prekrizal roke.

»Saj nisem plačan delavec, ki ga lahko spodiš iz vigencev! Na svojem sem! Ne pozabi tega, oče!«

»Takoo?« je počasi rekel Dominik. »Pa gospodarji sam na svojem! Jaz ti ne branim! Ničesar ti ne jemljem!«

Pavle, ki je pričakoval, da bo oče vzrojil in je bil pripravljen na spopad z njim, je bil zbežan, ker je Dominik tako mirno in stvarno odgovarjal. Skoro bi se mu močilo umaknil v vigenc, potem pa je začutil, da bi to pomenilo toliko, kot da se je spet uklonil in je izzivalno rekel:

»Kako da mi ničesar nočeš vzeti? In Vida? Ali mi nje tudi nisi hotel vzeti?«

Dominiku je šinil zloben smehlaj čez trde črte ob ustih. »Aha... Nisem vedel, da sem zašel v tvoj zelnik, fant.«